Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Görüşleri

İbrahim AYDEMİR
Kocaeli Üniversitesi

Doç. Dr. Asiye TOKER GÖKÇE
Kocaeli Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarının eğitim-öğretim ve yönetim sürecinde kullanımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu tür çalışmaların eğitim yönetiminde, planlanmasında ve eğitimin organize edilmesi aşamasında önemli olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın amaçlı ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilen çalışma grubunu; 2015-2016 eğitim-öğretim yılında İstanbul İli'nin Tuzla İlçesi'nde bulunan 10 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yarı yapılandırılmış görüşmeler yürütülmüş, verilerin çözümlenmesinde ise, içerik analizine başvurulmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgularda yöneticilerin tamamı okul dışı öğrenme ortamlarının gerekli olduğunu belirtmektedirler. Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilere davranışsal, bilişsel ve uygulamaya yönelik beceriler ve bilgiler kazandırdığı ifade edilmektedir. Okul yöneticileri okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı ile ilgili olarak öğrencilerin öğretim programlarındaki konuları pekiştirmesine ek olarak, öğrenci, veli, öğretmen ve yönetici arasındaki ilişkilerde de olumlu yönde katkıda bulunduğunu, bunun iletişim kanallarını açtığını, böylece okulun daha rahat yönetilebilir olduğunu ifade etmektedirler. Yöneticiler; velilerin, öğrencilerin ve öğretmenlerin etkinlik süresince ve sonrasında okul içi görevlerde sorumluluk aldıklarını, okulu sevdiklerini ve sahiplendiklerin ifade etmektedirler. Ayrıca bazı öğrencilerde olumlu tutum ve davranışlar gözlemlediklerini söylemektedirler.

Okul yöneticileri okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı esnasında; maddi imkânsızlıkların yöneticiyi, öğretmeni ve veliyi karşı karşıya getirdiğini, etkinliğe giden öğretmenin dersine farklı öğretmenin görevlendirmesi gibi okul içi yönetimsel sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmektedirler. Etkinlikler sırasında İlkokul yöneticileri, öğrencilerin yaşlarının küçük olmasından dolayı tuvalet, beslenme gibi öz bakım sorunları yaşarken; ortaokul yöneticileri, öğrenciler tarafından gidilen yerin beğenilmemesi, öğrencilerin başka şeylerle ilgilenmesi, öğrencilerin bilgi vermeden bulunduğu yerden ayrılması gibi sorunlar yaşadıklarını ifade etmektedirler. Okul yöneticileri bu sorunlara yönelik çözüm önerileri de sunmaktadırlar. Maddi imkansızlıkların kamu kurum ve kuruluşlarla anlaşmalar yapılarak çözülebileceğini, Okul-Aile Birliği ve Yerel yönetim kaynaklarından yararlanılabileceğini, etkinlik plan ve programı hazırlanırken ve sunulurken öğrencilerin de görüşlerine yer verilmesi, okul dışı öğrenme ortamlarının iyi etüt edilmesi, öğrencinin yaşına uygun olması, gidilen yerlerde rehberlik olması gerektiğini ifade etmektedirler.

Anahtar sözcükler: informal Öğrenme Ortamı, Okul Yöneticileri, Öğrenme Aktiviteleri, Farkındalık

Perspectives Of School Adminisrators Regarding Informal Learning/Education Settings

Abstract

In this study it is aimed to find out the school administrators' viewpoints concerning the use of informal(out-of-school) learning environments in formal(in-school) education and administrative processes. It has been determined that these kinds of researches are of great importance during the processes of educational administration, planning and organization. The research group chosen on the basis of research-purpose-criterion-sampling is composed of 10 school administrators that worked in schools in Tuzla, İstanbul during 2015-2016 academic year. The data was collected through semi-structured interviews related to informal learning settings and was studied by means of content analysis.

In the findings obtained from the research, all of the school directors stated that informal education environments are necessary. They emphasized such settings bring students in behavioral, cognitive and practice-oriented skills and knowledge. In addition to reinforcing the content taught with the curriculum, it has been pointed out that these mediums contribute to the relationships between students, parents, teachers and administrators, which opens channels for communication and thus makes schools more manageable. The administrators indicate that parents, students and teachers take responsibilities in school tasks, love their school and embrace it during and after such informal education events/activities. Besides, they claim to observe positive behaviors and attitudes in some students.

On the other hand, the school directors have complained that while employing such informal (out-of-school) education surroundings, financial matters(insufficiencies) produce conflicts between the relevant administrator, teacher and parents. They also put forward that the necessity to charge a different teacher with the class whose teacher has gone for such an out-of-school activity causes administrative problems within the institution. In the course of activities, while primary school managers face self-care problems such as WC or feeding because students are of little ages, secondary school directors report that students sometimes do not like the place visited or that they are usually off-topic and so leave the subject area without informing their teachers. The administrators also offer solutions to these cases such as making contracts with public institutions to solve financial matters, utilizing resources of school council and local/municipal government, involving students' views while preparing and practicing the educational plan, investigating about the out-of-school settings well, beingage-appropriate for the target students and having introductory guidance service.

Key words: informal learning/education setting, school administrators, learning activities, awareness

Giriş

Eğitim tarih boyunca bir topluluğun kültürünü ve tarihsel hafızasını nesilden nesile aktarmayı amaçlamıştır. Örgün eğitim başlayıncaya kadar bu aktarma işlemi bireylerin birbirleri ve çevreyle etkileşimi sonucu gerçekleşmekteydi. Böyle bir eğitim anlayışında çevre bireylerin eğitiminde hayati bir öneme sahiptir. Bugün örgün eğitimle beraber informal öğrenmenin önemi yeterince dikkate alınmamaktadır. Okullarda formal eğitimle bireylere belli amaç, plan ve program çerçevesinde istendik bilgi ve beceriler kazandırılır. Oysaki birey dünyaya geldiği andan itibaren çevresiyle etkileşim içerisindedir (Laçin Şimşek, 2011). Dolasıyla öğrenme sadece okul içerisinde gerçekleştirilen bir süreç değildir. Bu doğrultuda formal eğitim gibi informal eğitim de; bireylerin gelişimini sağlayarak öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Türkmen'e (2010) göre informal öğrenme, bireyin hayatında kendiliğinden veya deneyimleri sonucu oluşan öğrenmelerdir. Bu deneyimler her zaman sınıf içeresinde değil; aynı zamanda müze, hayvanat bahçesi, botanik bahçesi, oyun sahaları, sivil toplum örgütleri, gençlik kulüpleri, medya(radyo, film, video, kitaplar, dergiler, televizyon, internet, vs.) veya plaj, stadyum, hastahane gibi sosyal hayatın devam ettiği yerlerde de kazanılır. Okul dışı öğrenme ortamları (ODÖO) biçiminde adlandırılan bu tür mekânlar öğrencilerin bilgilerini artırmayı ve bu bilgilerin verdiği donanımla hayatlarında karşılaştığı problemleri çözebilme becerilerini kazandırmayı amaçlar. Alan-yazın taramasında ODÖO'nın öğrenci başarısına etkileri Türkmen (2015), eğitim ve öğretimde önemi Şahin ve Yazgan (2013), öğretmen adayları üzerindeki etkileri Çavuş, Topsakal ve Kaplan (2013) tarafından ortaya konmuştur.

ODÖO'nda yapılan etkinliklerin öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmak ve eğlenceli hale getirmek için yapılabilir. ODÖO'nda ki etkinlikler, okul içerisindeki öğrenme etkinliklerini desteklemek için yapılabilir(Tatar ve Bağrıyanık, 2012). İnformal öğrenme ortamlarında yapılan etkinlikler öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır (Lakin, 2006). Öğrencilere sorgulayabilecekleri, tartışabilecekleri ortamlar yaratıldığında ve bilgiye keşfederek ve/veya uzmanların yönlendirmeleri yoluyla ulaşabilmeleri sağlandığında, öğrencilerin anlamlı öğrenmesine, hem bilişsel hem de duyuşsal düzeyde olumlu etkileri olduğu belirtilmektedir (Anderson, Lucas ve Ginns, 2003). ODÖO'nda yapılan etkinliklerin öğrenciler üzerinde bıraktığı olumlu etkileri uzun-dönem etki ve öğrenimi artırıcı etki olmak üzere iki başlık altında toplamak mümkündür (Anderson, Kisiel ve Storksdieck, 2006 Akt; Türkmen, 2015). ODÖO'na yapılan geziler öğrenciler üzerinde içerik ve sosyal bağlamda anılar içeren uzun süreli etkiler bırakmaktadır. Falk ve Dierking (1997) yaptığı araştırmada, ilköğretim öğrencileri, yapmış oldukları gezinin anılarını hafızalarında uzun süre taşıdıklarını ve orada keşfettikleri bilgileri yıllar sonra bile hala hatırladıklarını belirtmişlerdir. ODÖO'na yapılan gezilerin, öğretim programına uygun olarak hazırlandığında ve öğrenciler gezi boyunca aktif olarak yer aldıklarında, gerekli bilgiler gezi boyunca verildiğinde oldukça etkili olduğu görülmüştür. Kısaca ODÖO'na yapılan planlı ve programlı etkinlikler öğrenimi artırmakta birlikte, uzun süreli hafızada tutmayı sağlamaktadır.

Okul iklimi, okul çalışanlarının okula ilişkin düşüncelerini yansıtır. Tüm paydaşlarının tutum ve davranışlarını etkiler. Örgüt iklimi örgütteki formal ve informal ilişkilerden, işgörenlerin kişiliklerinden, liderlik davranışlarından etkilenir (Hoy ve Diğerleri, 1991). Olumlu bir okul ikliminde yöneticiler, öğrenciler, öğretmenler ve veliler arasında iyi ilişkiler vardır. İlişkilerin ve iletişimin açık olduğu okullarda bireyler arasında güven ve etkili çalışma yüksek düzeyde, kaçınma düşük düzeyde olur (Özdemir ve Diğerleri, 2010). Adil ve tutarlı disiplin politikası ile okullarda kurallara uyma, etkin bir aile desteği ile öğrenci ve öğretmenin okula bağlılığını ve sahiplenmesini artırır.

ODÖO'nın öğrencilerin akademik başarısına katkıları ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri ile ilgili akademik çalışmalar yapılmıştır. Ancak okul yöneticilerinin görüşleri ile ilgili çalışmalara ulaşılamamıştır. Bu çalışmada ODÖO'ı ile ilgili okul yöneticilerinin kendi deneyimlerinden yola çıkarak görüşlerine yer verilmiş ayrıca bu tür çalışmaların eğitimin yönetiminde, planlanmasında ve organize edilmesi aşamasında önemli olduğu ve bu bağlamda, çalışmanın alan yazına katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1.Okul yöneticilerinin, okul dışı öğrenme ortamlarının gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

2.Okul yöneticilerine göre okul dışı öğrenme ortamlarının okul iklimine etkisi nedir?

3.Okul yöneticileri, okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı söz konusu olduğunda ne tür sorunlar yaşamaktadır. Sorunların çözümüne ilişkin önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarının (ODÖO) eğitim-öğretim sürecinde kullanımına ilişkin görüşlerini derinlemesine irdelemeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle araştırma modeli olarak, nitel araştırma desenlerinden olgu bilim yaklaşımı benimsenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre olgu bilim yaklaşımında bir olguyla ilgili yaşantılar, algılar ve bunlara yüklenen anlamlar belirlenmeye çalışılır. Kaynak, araştırılan olguyu yaşayan, bu olguyu yansıtan bireyler ya da gruplardır. Olgu bilim çalışmalarında yapılan veri analizi yoluyla yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarılır.

Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek' e (2011) göre, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında faydalı olmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 öğretim yılında İstanbul İli Tuzla İlçesi'nde görev yapmakta olan 10 okul yöneticisi ile yapılmıştır. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerine İlişkin Demografik Özellikler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo1. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerine İlişkin Demografik Özellikler

	Okul Türü	Branşı	Cinsiyeti	Öğretmenlik Süresi	Yöneticilik süresi ve Görevi	
Y*1	İlkokul	Sınıf Öğrt.	Erkek	11 Yıl	5 Yıl	Müdür Yrd.
Y2	İlkokul	Sınıf Öğrt.	Erkek	9 Yıl	7 Yıl	Müdür
Y3	İlkokul	Sınıf Öğrt.	Erkek	4 Yıl	15 Yıl	Müdür
Y4	İlkokul	Sınıf Öğrt.	Erkek	7 Yıl	6 Yıl	Müdür
Y5	İlkokul	Sınıf Öğrt.	Kadın	6 Yıl	10 Yıl	Müdür
Y6	Ortaokul	Fen Bilgisi	Erkek	10 Yıl	3 Yıl	Müdür Yrd.
Y7	Ortaokul	Sosyal Bilgiler	Erkek	12 Yıl	2 Yıl	Müdür Yrd.
Y8	Ortaokul	Sosyal Bilgiler	Erkek	8 Yıl	20 Yıl	Müdür
Y9	Ortaokul	Sosyal Bilgiler	Erkek	10 Yıl	6 Yıl	Müdür Yrd.
Y10	Ortaokul	DKAB	Erkek	16 Yıl	4 Yıl	Müdür Yrd.

Y=Okul Yöneticisi

Tablo 1'de görüldü gibi araştırmaya katılan okul yöneticilerinin yarısı ilkokul, diğer yarısı ortaokul yöneticisidir. İlkokul yöneticilerinin biri müdür yardımcısı, diğer dördü müdürdür. Ortaokul yöneticilerinin ise dördü müdür yardımcısı, biri müdürdür. İlkokul yöneticilerinin tamamı Sınıf Öğretmenliği mezunu, ortaokullarda ise üçü Sosyal Bilgiler, biri Fen Bilgisi, diğeri de Din kültürü ve Ahlak Bilgisi bölümü mezunudur. İlkokul yöneticilerinin dördü erkek, biri kadındır. Ortaokul yöneticilerinin tamamı erkektir. Mesleki tecrübe olarak bakıldığında yöneticilerin öğretmenlik sürelerinin en az dört yıl, en çok on altı yıl, yöneticilik sürelerinin ise en az iki yıl, en çok yirmi yıl olduğu görülmektedir. Dolasıyla araştırmaya katılan yöneticilerin ortalama öğretmenlik tecrübelerinin on yıl, ortalama yöneticilik tecrübelerinin ise sekiz yıl olduğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veri, okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilmiştir. Büyüköztürk vd. (2008) görüşme, belirlenen bir amaç doğrultusunda sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniği olduğunu ifade eder. Bu araştırmanın problemine yanıt oluşturmak adına görüşme türleri arasından yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken konuyla ilgili alan yazı taraması yapılmıştır. Yapılan taramanın ardından ikinci aşamada ilk olarak görüşme sorularının konu başlıkları belirlenmiş ve bu başlıklarla ilgili sorular içeren bir madde havuzu oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada ise; uygun olan yarı yapılandırılmış görüşme soruları seçilerek taslaklar oluşturulmuş ve uzman görüşleri (Eğitim yönetimi ve Sınıf öğretmenliği alanlarından iki öğretim üyesi) alınmıştır. Gerekli düzeltmeler yapılmış ve eksik kalan kısımlar düzenlenmiştir. Görüşmeler; okul yöneticilerinden alınan izinler doğrultusunda ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve daha sonra çözümlenmiştir. Görüşme öncesinde telefonla randevu alınmıştır. Görüşmeler katılımcı yöneticilerin odalarında yaklaşık 30 ile 45 dakika arasında gerçekleşmiştir.

Veri Analizi

Araştırmada verinin çözümlenmesi için içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek,e (2011) göre İçerik analizinde amaç; toplanan veriler içerisinden birbirine benzeyen ve ilişkili olan verilerin, belirli bir kavram ve tema başlığı altında düzenlenerek kavramsallaştırılması ve yorumlanmasıdır. İçerik analiziyle veriler 4 aşamada elde edilmektedir. Verilerin kodlanması aşamasında; araştırmacı tarafından yazıya aktarılarak düzenlenen veriler anlamlı bölümlere ayrılır ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiği bulunmaya çalışılır. Oluşturulan bölümlerin tanımlanması kodlar verilerek tamamlanır (Creswell, 2003). Temaların bulunması aşamasında; verilerden elde edilen kodların sınıflandırılması yeterli olmadığı için bu kodların belirli kategoriler altında toplayabilen temaların bulunması gereklidir (Şencan, 2005). Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması adımında ise; kodlanan ve temalaştırılan veriler düzenlenip anlaşılır bir dille okuyucunun anlayabileceği bir formata getirilmektedir. Bulguların yorumlanması adımıyla birlikte; elde edilen bulgulardan çeşitli çıkarımlar yapılır ve belirli ilişkiler kurularak toplanan verilerin anlam kazanması sağlanır. Bu bağlamda; içerik analizi yapılmadan verilerin güvenirliği sonrasında da verileri geçerliliği sağlanmıştır. Büyüköztürk vd.(2008) göre verilerin güvenirliği; görüşmeler sırasında kaydedilen kayıtlarının metne dönüştürülerek katılımcılara onaylatılmasıyla, geçerliliği ise; birbirinden bağımsız iki araştırmacı tarafından kodlamaların gerçekleştirilmesiyle sağlanmaktadır. Geçerlilik için araştırmacıların kodlamaları arasındaki uyum tam çıkmıştır. Gizliliği sağlamak açısından katılımcı olan okul yöneticilerini (Y) kısaltması yapılarak belirtilmiş ve her bir katılımcıya numara verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde yöneticilerin görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri yanıtlar, araştırmanın amaçları doğrultusunda analiz edilerek sunulmuştur.

1.Okul yöneticilerinin, okul dışı öğrenme ortamlarının gerekliliğine ilişkin görüşleri

Katılımcıların araştırmanın birinci problemi olan, ODÖO'nın gerekliliğine ilişkin görüşleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo2.Okul Yöneticilerinin ODÖO'nın Gerekliliğine İlişkin Bulgular

Kategoriler	Kodlamalar	Yöneticiler
Duyuşsal Farkındalık	Merak Duyma/ilgi	Y3,Y5,Y6,Y8,Y9,Y10
	Hissetme	Y5,Y8,Y9,Y10
	Özgüven	Y2,Y3,Y4,Y5,Y6,Y8
	Sosyalleşme	Y1,Y5,Y6,Y8,Y9
	Derse ve öğretmene olumlu tutum	Y5,Y6,Y7,Y8
	Empati	Y1,Y9
Bilişsel Farkındalık	Konuların Pekişmesi	Y2,Y3,Y4,Y6,Y7,Y9,Y10
	Öğrenme/Bilgilenme	Tümü
	Kalıcılık (Hatırda Kalma)	Tümü
	Kavrama/Transfer	Y3,Y4,Y5,Y10
	Hedef Koyma/Model Olma	Y5,Y9
	Araştırmaya Yönlendirme	Y3,Y6,Y8
Davranışa Dönüştürme	Uygulama/Beceriye Dönüştürme	Y1,Y2,Y5,Y9,Y10
	Olumlu Davranış	Y2,Y5,Y6,Y9

Tablo 2'de görüldüğü üzere Araştırmaya katılan yöneticilerin tamamı ODÖO'nın gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların ODÖO'nın gerekliliğine ilişkin cevapları irdelendiğinde üç kategori altında toplanmıştır: Duyuşsal Farkındalık, Bilişsel Farkındalık ve Davranışa Dönüştürme. Araştırmada elde edilen kategoriler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Kategori 1: Duyuşsal Farkındalık

Tablo 2'de Duyuşsal farkındalık kategorisi incelendiğinde, katılımcılar ODÖO'nın, öğrencilerin merak duygusunu geliştirdiğini, özgüvenlerini artırdığını, öğrencilere toplumda nasıl davranılması gerektiğini öğrettiğini, empati yapma becerisi kazandırdığını, öğrencilerin derslere ve öğretmenlere karşı olumlu tutum geliştirmesini sağladığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Y1: *İlkokulda okurken öğretmenimiz bizi huzur evine götürmüştü. Yaşlıların ellerini öpmüştük. Huzur evi sakinleri bizim gelmemizden memnun olmuşlardı. Onların anılarını, hayat hikayelerini dinledik. Birisi gençlik resmini gösterdiğinde çok etkilenmiştim. Hülya Koçyiğit, Fatma Girik kadar güzeldi. Ben o ana kadar yaşlanmayacağını düşünürdüm.*

Y7:*Üniversite de öğrenci iken sevmediğim bir hocam ve sınıf arkadaşlarımla birlikte Karadeniz gezisi yaptık. Gezi altı gündüz, beş gece sürdü. Samsundan girdik, Artvin'den çıktık. Derslerde anlatılan tarihi yerleri ve mekanları gördük. Hocamın bir zaman derse getirdiği taşın çıkarıldığı yere gittik. Oralarda çeşitli incelemelerde bulunduk. O geziden sonra hocama karşı önyargılarım kaybolmuş ve sevmeye başladım.*

Kategori 2: Bilişsel Farkındalık

Tablo 2'de Bilişsel Farkındalık kategorisi incelendiğinde, Okul yöneticilerine göre ODÖO'nın öğrencilerin derslerde öğrendiklerinin pekiştirdiği, yeni bilgiler kazandırdığı, öğrenilenleri kalıcı hale getirdiği, öğrencileri gelecekleri ile ilgili hedef belirlemede desteklediği ve bilimsel araştırmalara yönlendirdiği ortaya çıkmaktadır. Okul yöneticilerinin tümü geçmiş yaşantılarında ODÖO'na gittikleri ve yaşadıkları hatıralar ile ilgili örnekler vermektedir. Bu da göstermektedir ki bu tür ortamlarda olan öğrenmeler uzun süre unutulmayarak kalıcı olmaktadır. Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Y9*: Lisedeyken Coğrafya öğretmenimizle birlikte Yalova Askeri Lisesine ve Denizcilik Müzesine gitmiştik. Gezi esnasında turistler de vardı. Birlikte geziyorduk. Müzedeki eşyaları inceliyorlardı. Gezi sonunda salonda tüm katılımcılara Mehter Marşını dinledik. Mehter Marşı bittikten sonra onlarda bizim gibi çalan ekibi ayakta alkışladılar. Gezi sürecinde onların sanata, tarihe ilgi ve saygı duyduklarını anladım. Kendi kendime "Elin yabancısı benim tarihimi merak ediyor. Buralara geliyor, inceliyor. Bende kendi tarihimi öğrenmeliyim" dedim. Orada yaşadıklarım üniversite tercihimi yaparken tarih bölümünü seçmemde çok büyük etkisi oldu.*

Kategori 3: Davranışa Dönüştürme

Tablo 2'deki Davranışa Dönüştürme kategorisi incelendiğinde, ODÖO'nın okulda işlenen dersleri uygulama yerleri olduğu ve olumlu davranış geliştirdiği ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Y2*: Öğrenciler gidilen yerlerde sıraya geçmeyi, içeri girerken sırayla girmeyi, sırayla inceleme ve gözlem yapmayı öğreniyorlar ve uyguluyorlar.*

***Y9**: Öğrenciler Sultanahmet Meydanına gelen turistlerle İngilizce konuşmaya çalışıyorlar. Onlara selam veriyorlar. Turistlerden aldıkları cevaplarla heyecanlanıyorlar. Kendilerine güvenmeye başlıyorlar.*

***Y10**: Hacda yapılan ritüelleri, derslerde ve oradan gelen insanlardan çok defa duyduk. Hatta öğrencilere derslerde çok defa da anlattık. Ancak Mekke'ye gidişte bazı ritüelleri yapamadık. Orada uyguladıkça öğrenmeye başladık. Uygulama yapmadıkça öğrenmediğimi fark ettim.*

Okul yöneticileri de ODÖO'nın gerekliliğine ilişkin öğrenci ve öğretmenler gibi düşünmektedirler. Bu ortamların öğrencinin akademik başarısına katkı sağladıklarını ifade etmektedirler.

2. Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının, Okul İklimine Etkilerine İlişkin Görüşleri

Katılımcıların, ODÖO'nın okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo3. Okul Yöneticilerinin ODÖO'nın, Okul İklimine Etkilerine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Kodlamalar	Yöneticiler
İletişim Kurma	Öğrencinin kendisini ifade etmesi	Y1,Y3,Y4,Y7
	Velinin, yönetici ve öğretmenlerle iletişim kurması	Y2,Y4,Y5,Y7,Y9,Y10
	Öğrencinin, yönetici ve öğretmenle iletişim kurması	Y6,Y7,Y8,Y10
Sorumluluk Alma	Velilerin gezilerde sorumluluk alması	Y1,Y2,Y3,Y4,Y5,Y9
	Velilerin okul içinde sorumluluk alması	Tümü
	Öğretmenlerin sorumluluk alması	Tümü
Okulu Sahiplenme ve Kurallara Uyma	Öğrenci ve velilerin okulu sahiplenmesi	Y3,Y6,Y8,Y9,Y10
	Okula kurallarına uyum sağlama	Y3, Y8

Tablo 3'te katılımcıların ODÖO'nın okul iklimine etkilerine ilişkin cevapları üç kategori altında toplanmıştır. Bunlar; İletişim Kurma, Sorumluluk Alma, Okulu Sahiplenme ve Kurallara Uymadır. Araştırmada elde edilen kategoriler aşağıda yer almaktadır.

Kategori 1: İletişim Kurma

Tablo 3'te İletişim Kurma kategorisi incelendiğinde, okul yöneticilerine göre ODÖO sayesinde öğrenciler kendilerini daha güzel ifade etmekte, yönetici ve öğretmenlerle daha içten iletişim kurmakta, ayrıca veli de yönetici ve öğretmenler ile daha sağlıklı iletişim kurmaktadır. Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

***Y6:** Okuldaki resmi ortam, gezilerde samimi ortamlara dönüşüyor. Gezilerde ikili ilişkiler gelişiyor. Okul yöneticisinden ve öğretmenden çekinen öğrenci ve veli otobüste yanyana oturarak, birlikte gezerek, bir şeyler yiyerek, içerek ve konuşarak daha sıcak ortamlar oluşturuyor.*

***Y7**: Bizimle birlikte gezilere giden veli, daha sonra okula geldiğinde odamıza uğrayıp çayımızı içiyor. Sıcak ve samimi bir sohbet ortamı oluşuyor. Okulun sorunlarını çözmeye yardımcı olabiliyor. Mesela gezi sonrasında bir velimiz odamda çayımızı içerken okulun perde ihtiyacını öğrenince, okulun perdelerini yaptırdı.*

***Y9**:Yönetici olduğum için öğrenciler benden çekinirler, beni görünce ceketinin düğmesini ilikler, göz ucuyla beni süzerek sıvışmaya çalışırlardı. Hatta okul dışında gördüklerinde görmemezlikten bile gelirlerdi. Ancak gezilere katılan öğrenciler beni daha yakından tanıyınca onların gözündeki azarlayan sert yönetici gitti, daha babacan bir geldi. Gezi sonrasında öğrenciler yanıma gelip selam vermeye başladılar.*

Kategori 2: Sorumluluk Alma

Tablo 4'te Sorumluluk Alma kategorisi incelendiğinde; okul yöneticilerinin ifadelerine göre, veliler ve öğretmenler gezilerde ve gezi sonrasında okul içerisinde sorumluluk almaktadırlar. Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

***Y1:** Veliler gezilere katıldıklarında öğretmenlere, öğrencilere ve biz yöneticilere yardımcı oluyorlar. Özellikle veliler diğer öğrencileri de kendi çocukları gibi kolluyorlar. Çocukların beslenme, tuvalet gibi ihtiyaçlarına yardımcı oluyorlar.*

***Y8:** Özellikle okul dışı etkinliklere katılımda bulunan öğretmenler daha fazla sorumluluk aldıkları için veliler tarafından da fark ediliyor. Etkinlik yapan öğretmenlerin veli toplantı sayısı, veli katılım sayısı daha fazla oluyor. Katılımın fazla olması okul aidat ücretlerinin de fazla olmasını sağlıyor.*

***Y9:** Geziye gelen velilerden bazıları kendi yaşamında bu tür yerlere hiç gitmemiş olabiliyor. Gidilen yerler bunlarında ilgisini çekiyor. Onlarda gezmeye, görmeye, araştırmaya ilgi duymaya başlıyor. Kendilerinde ve çocuklarındaki değişim okula karşı olumlu bir bakış açısı oluşturuyor.*

Kategori 3: Okulu Sahiplenme ve Kurallara Uyma

Tablo 4'te Okulu Sahiplenme ve Kurallara Uyma kategorisi incelendiğinde; okul yöneticilerine göre, veliler ve öğrenciler okullarını sahipleniyor ve okul kurallarına uyuyorlar. Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Y8: *Öğretmenler toplantılarda derste yaramazlık yapan öğrencilerin, okul dışı (spor, gezi, vb.) faaliyetlere katılımdan sonra bazı olumsuz davranışlarından vazgeçtikleri, kendilerine karşı saygılı olmaya başladıklarını ifade ediyorlar.*

Y10: *Gezilerde yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci arasındaki samimiyet artıyor. Velinin eğitime katkısı artıyor. Çocuğundaki değişimi ve mutluluğu gören veli okula daha sık gelmeye başlıyor. Bu tür ortamlara gücü yettiğince göndermeye çalışıyor. Öğrenci ve velinin okulu sahiplenmesi artıyor. Öğrenci okuluna gelirken isteklilik hali artıyor.*

Okul yöneticileri; ODÖO'nın kullanımları öğrenci-öğretmen-veli-yönetici arasındaki iletişime katkı sağladıklarını belirtmektedirler. Aynı zamanda öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin sorumluluk aldıklarını, kurallara uyduklarını ve okulu sahiplendiklerini ifade etmektedirler.

3. Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Kullanımına İlişkin Yaşadıkları Sorunlar ile Bu sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Katılımcıların, ODÖO'nın kullanımında yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. ODÖO'nın Kullanımı Söz Konusu Olduğunda Yaşanan Sorunlar

Kategoriler	Yaşanan Sorunlar	Yöneticiler
Maddi İmkansızlıklar	Gidilen Yerlerin Ücreti	Tümü
	Taşıma Ücreti	Tümü
Bürokratik Engeller	Prosedürler	Y1,Y4,Y6,Y9,Y10
	Trafik Sorunları/ Kaza Riskleri	Y2,Y5,Y7,Y8,Y9,Y10
Öğrenci Kontrolü Zorluğu	Sorumsuz Öğrenci Davranışları	Y5,Y6,Y7,Y9,Y10
	Küçük Öğrencilerin Özbakım Sorunları	Y2,Y3,Y4
Okul İçi Sorunları	Gezilerin Öğretim Programını Aksatması	Y6,Y7,Y8,Y9,Y10
	Geziye Gidemeyen Öğrencilerin Okul Sorunları	Y6,Y7,Y8,Y9,Y10
	Öğretmenlerin Görev İstememeleri	Y2,Y5,Y10
ODÖO İlişkin Sorunlar	Gidilen Yerlerin Etüt Edilmemesi ve Rehber Yetersizliği	Y2,Y3,Y4,Y5,Y10

Tablo 4'te katılımcıların ODÖO'nın kullanımına ilişkin sorunları beş kategori altında toplanmıştır. Bunlar; Maddi İmkânsızlıklar, Bürokratik Engeller, Öğrenci Kontrolü Zorluğu, Okul İçi Sorunlar ve ODÖO'nın İlişkin Sorunlardır. Söz konusu kategoriler aşağıda yer almaktadır:

Kategori 1: Maddi İmkânsızlıklar

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların Maddi İmkansızlıklar kategorisinde gidilen yerlerin ücretli ve taşıma ücretinin olmasını sorun olarak ifade ettiği görülmektedir. Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Y5: *Gidilen bir çok yer ücretlidir. Bu tür etkinliklere sınıf öğretmenleri el atmayınca katılım olmuyor yada çok düşük oluyor. Öğretmen kendisini sürekli para isteyen "dilenci" gibi hissettiğini ifade ediyor. Öğretmenleri ve bizleri bu durumdan kurtarmak için şöyle bir fikrim var: Bilim merkezleri ve Bilim çadırları bir kaç yere kurulabilir. Bir kaç ilçenin ortaklaşa kullanabileceği bilim merkezleri oluşturulabilir. Mesela Belediye Çanakkale Çadırı kurdu, 15 gün boyunca halk ve öğrenciler bu çadıra geldi, Çanakkale Savaşı ile ilgili olayları Çanakkale Şehrine gitmeden burada gözlemlediler, yaşadılar, hissetmeye çalıştılar.*

Y9: *Gidilen yerlerin ücreti ve taşımanın ücretli olması, velileri zorluyor. Maddi sıkıntılardan dolayı bazı veliler çocuklarını göndermek istemiyorlar, ancak çocuklarının ısrarı karşısında evde huzursuz ortam oluşabiliyor. Bu yüzden taşıma ücretsiz olmalıdır. Örneğin belediyelerden destek sağlanabilir. Okulların mevcutlarına göre belirli bir oran belirlenmeli ve bu oran dâhilinde her okula belediye tarafından taşımaya destek verilmelidir.*

Kategori 2: Bürokratik Engeller

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların Bürokratik Engeller kategorisinde prosedürler ve Trafik sorunları/ kaza riskleri sorun olarak ifade edilmektedir. Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Y8: *Yol ve trafik güvenliği sıkıntıları yaşanmakta. Bu sıkıntıları azaltmak için okul gezi koordinatörü uygulaması getirilmelidir. Gidilecek yerlerin araştırılması, iletişime geçilmesi, randevu talebi ve diğer işlemleri takibini koordinatör yapabilmelidir.*

Y9: *Resmi yazı, veli onayı, aracın muayenesi, gidilecek zamanın uygunluğu, randevunun alınması ve ayarlanması" gibi bürokratik işlemler karşımıza engel olarak çıkmaktadır. İzin prosedürleri tamamen ortadan kaldırılmalıdır. Okul-Aile Birliği tarafından bu işlemler yapılabilir. Kaymakam, İlçe Milli Eğitim Müdürü çocuğu anne-babasından daha mı çok seviyor veya düşünüyor! Bu yüzden veli çocuğunu daha iyi koruyup kollayacağı için bu işlemler Okul-Aile birliği üyelerince yapılmalıdır.*

Kategori 3: Öğrenci Kontrolü Zorluğu

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların Öğrenci Kontrolü Zorluğu kategorisinde öğrencilerin sorumsuz davranışları ve küçük çocukların özbakım sorunları sorun olarak ifade ettiği görülmektedir. Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Y3: *Sık sık tuvalet ihtiyaçları oluyor, sürekli karınları acıkıyor, çok yoruluyorlar.*

Y7: *Gitmemesi gereken yere izin almadan gider, sürekli mızmızlanır, gidilen yeri beğenmez, başka şeylerle ilgilenir, başka okulun öğrencileri ile taklaşır. Bu gibi olumsuzluklarla karşılaşmamak için gidilen yerlerle ilgili muhakkak önceden veli, öğrenci, öğretmen, idareci bilgilendirilmelidir. Program ve güzergah muhakkak katılımcılara anlatılmalıdır. Kurallar en ince ayrıntısına kadar belirlenmelidir. Gezilerde neler yapılacağı, ne gibi kazanımlar elde edileceği anlatılmalıdır. Bu sayede öğrenci ne yapacağını daha iyi bilir, kurallara uymakta daha hassas olabilir.*

Kategori 4: Okul İçi Sorunlar

Tablo 4'te Okul İçi Sorunlar kategorisi incelendiğinde; Gezilerin müfredatı aksatması, geziye gidemeyen öğrencilerin okul sorunları, öğretmenlerin görev istememeleri katılımcılar tarafından sorun olarak ifade edilmektedir. Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Y10*: Geziye giden öğretmenlerin başka sınıflarla derslerinin olması, o derse başka bir öğretmenin görevlendirilmesi, görevlendirilen öğretmenin derse gitmek istememesi gibi. Mesela "Hanımefendi/ Beyefendi gezecek biz onun yerine dersine gireceğiz. Kardeşim dersin olmadığın zaman git. Başkalarına yük olacaksan gitme. Sanki iş yapıyor, bizde yaparız bunu." gibi ifadelerle karşılaşmaktayız. Bu tür sorunları azaltmak için geziler ders dışı zamanlarda yapılmalı. Mesela şimdi TEOG sınavları oluyor. Sekizinci sınıflar sınava giriyor. 5. 6. 7. Sınıflar evlerinde oluyor, tatil yapıyorlar. İki dönemde toplamda 4 gün. Bu tarihlerde sınava girmeyen öğrenciler güzel bir planlama yapılıp etkinliklere götürülebilir. Etkinlikler hafta sonları da yapılabilir. Böylece de dersler aksamamış olur. Gidemeyen öğrencilerde sorun olmaktan çıkar. Öğretmen dersini bırakmaz. Boş geçen dersler olmaz.*

Kategori 5: Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Sorunlar

Tablo 4'te ODÖO'na İlişkin Sorunlar kategorisi incelendiğinde; Gidilen yerlerin iyi etüt edilmemesi ve rehber yetersizliği katılımcılar tarafından sorun olarak ifade edilmektedir. Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

Y2: *Gidilen yerlerin iyi etüt edilememesi sıkıntı oluşturabiliyor. Örneğin İstanbul Modern Sanat Müzesine gidilmişti. Ancak gezi sonrasında, gezinin ilkokul öğrencileri için uygun olmadığı zümre öğretmenler toplantısında belirtildi. Öğrenciler resimleri anlamada ve yorumlamada sıkıntılar yaşamış. Bunun için gezilecek yerlerin içerikleri, amaçları, kime hitap ettiği, öğrencilerin hangi alanlara ilişkin öğrenme yapabileceklerini de içine alan geniş kapsamlı broşürler hazırlanmalıdır. Mesela Miniatürk'e gittiğinde her bir eserin yanına gittiğinde eserle ilgili tarihi, kime ait olduğu, kimin zamanında yapıldığı gibi bilgilendirici bilgiler elektronik rehber tarafından işitilmektedir. Bu şekilde diğer yerlerde de hazırlanabilir.*

Okul yöneticileri de ODÖO'nın kullanımında Maddi imkansızlıklar, bürokratik engeller, öğrenci kontrolü zorluğu, okul içi sorunları, ODÖO ilişkin sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmaya katılan yöneticilerin tamamı ODÖO'nın gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Yöneticiler bu ortamların öğrencilerin sosyalleşmelerinde, özgüven duymalarında, merak duygularının gelişmesinde, empati yapmalarında, derslere ve öğretmene karşı olumlu tutum ve davranış geliştirmelerinde faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmanın sonuçları Türkmen(2015)'in yaptığı araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Buna göre ODÖO'nın öğrencilerin; sosyalleşmesinde, özgüven kazanmalarında, merak duygularının gelişiminde, empati yapmalarında, derslere ve öğretmenlere yönelik olumlu tutum ve davranış geliştirmelerinde etkili olduğu söylenebilir.

Katılımcılar ODÖO'nın; öğretim konularının pekişmesinde, öğrencilerin bilgilerini artırmasında yararlı olduğu, ayrıca kendi öğrencilik yıllarında yaptıkları etkinlikleri hatırlamaları ile öğrenilenlerin uzun süre kalıcı olduğunu ifade etmektedirler. Falk ve Dierking (1997) yaptıkları araştırmada ODÖO'nda öğrenilen bilgilerin uzun süre unutulmadığını bulmuşlardır. Okul dışı öğrenme ortamları öğretim konularını destekler, farklı bilgi ve beceriler kazandırır ve birden fazla duyuya hitap ettiği için uzun süre hatırlanır.

Okul yöneticileri, ODÖO'na Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri ve diğer derslerdeki konu ve ünitelerin desteklenmesi ve pekişmesi için gittiklerini, ayrıca sosyal etkinlikler kapsamında yaptıklarını belirtmişlerdir. Yavuz ve Kıyıcı (2012), yaptıkları araştırmada sınıf dışında da fen konularının öğrenebileceğini ve öğrencilerin derse karşı düşüncelerinin bilişsel ve duyuşsal düzeyde etkilenebileceğini bulmuşlardır. Bozdoğan ve Yalçın (2006) Enerji Parkı ile ilgili yaptıkları çalışmada, öğrencilerin Fen dersine karşı ilgilerinin ve akademik başarıların arttığını tespit etmişlerdir. Şahin ve Yazgan (2013) araştırmaya dayalı sınıf dışı laboratuvar etkinliklerin mevcut öğretim faaliyetlerine göre öğrencinin akademik başarısını daha fazla artırdığını bulmuşlardır. Bu da göstermektedir ki ODÖO öğrencilerin akademik başarısına katkı sağlamaktadır. Bu ortamların sayısını ve işlerliğini artırmak akademik başarının artmasını sağlayabilir. Ayrıca yapılan etkinlikler genelde Sosyal Bilgiler ve Fen

Bilimleri ile ilgili alanlarda yapıldığı görülmüştür. Bu duruma bilim merkezleri, müzeler ve hayvanat bahçelerinin etkisinin olduğu söylenebilir. ODÖO öğrencilerin akademik başarılarını artırdığına göre, diğer derslerle ilgili okul dışı öğrenme alanlarının da oluşturulması yararlı olabilecektir.

Katılımcılara göre ODÖO, öğrenci-veli-öğretmen ve yönetici arasındaki iletişimi olumlu yönde geliştirmektedir. Veliler etkinlik süresince ve sonrasında okul içi görevlerde sorumluluk almışlardır. Öğretmenlerde etkinlikler sonrasında daha fazla okul içinde görevler almışlardır. Etkinlikler öğrenciler, veliler ve öğretmenlerin okulu sevmesine ve sahiplenmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca etkinlikler öğrencilerin davranışlarında olumlu tutum değişikliği sağlamıştır.

Okul yöneticileri, ODÖO'nın kullanımı öncesinde, süresince ve sonrasında çeşitli sorunlar yaşamaktadır. Bunlar; maddi imkansızlıklar, resmi prosedürler, öğrenci yaş seviyelerinden kaynaklanan sorunlar, okul içi sorunlar ve ODÖO kaynaklı sorunlardır.

Maddi imkansızlıklar yönetici ile öğretmeni, öğretmen ile veliyi ve yönetici ile veliyi karşı karşıya getirebilmektedir. Bu tür sorunlarla karşılaşmama veya en aza indirgemek için kurumlar arası sözleşme yapılarak ücretsiz öğrenci kontenjanları artırılabilir. Maddi durumu zayıf olan öğrencilerin ücretleri Okul-Aile Birliklerince karşılanabilir. Yerel belediyelerin kaynaklarından yararlanılabilir.

Resmi yazıların zaman alması, velinin onay vermesi sürecinde geçen süre, araç muayene işlemleri, etkinlik yapılacak kurum ve kuruluşlardan randevu talep edilmesi, trafik yoğunluğu ve basında çıkan kaza haberleri yöneticilerin en sık karşılaştıkları sorunlar arasında yer almaktadır. Bu sorunlar nedeniyle etkinlik sayısı azalmaktadır. Etkinliklere katılımı düşüren veya engelleyen prosedürler azaltılmalıdır. İl ve ilçe yetkililerinin vereceği izin ve onay işlemleri kaldırılarak, okullardaki Okul-Aile Birliği üyelerinin bu etkinliklerden sorumlu olması sağlanabilir. Ayrıca gezi teknik-takip işleri için okul ve ilçe gezi koordinatörlüğü getirilebilir. Koordinatörler; gidilecek yerlerin öğretim programlarına uygunluğu, randevu alma işleri, öğrenci katılım sayıları, etkinliklerin nasıl ve ne şekilde yapılacağına ilişkin çalışmalar yapabilir.

ODÖO'nda ilkokul yöneticileri, öğrencilerin yaşlarının küçük olması nedeniyle tuvalet, beslenme gibi öz bakım sorunlar yaşarken, ortaokul yöneticileri; öğrenciler tarafından gidilen yeri beğenilmemesi, öğrencilerin başka şeylerle ilgilenmesi, öğrencilerin bilgi vermeden bulunduğu yerden ayrılması gibi sorunlar yaşamaktadırlar. ODÖO'na yönelik etkinlikler planlanırken hedef ve kazanımlara dikkat edilmesi gerektiği gibi öğrenci kontrolüne de önem verilmelidir. Bu kapsamda gidilecek yerlerin programı ve güzergâhı öğrenciler anlatılmalıdır. Gezi öncesinde, süresince ve sonrasında uyulması gereken kurallar net bir şekilde belirlenmelidir. Etkinlik plan ve programı hazırlanırken ve sunulurken öğrencilerin de görüşlerine yer verilmelidir.

ODÖO'na katılımda ilkokul yöneticileri okul içi sorun yaşamazken, ortaokul yöneticileri; öğretim programlarının aksaması, etkinliğe katılamayan öğrencilerin yönlendirilememesi, etkinliğe katılan öğretmenin yerine farklı öğretmen görevlendirmesi gibi sorunlar yaşamaktadır. Özellikle ortaokullarda okul dışı etkinlikler planlanırken öğretim programlarının aksamaması için etkinlikler ders dışı saatlerde yapılmasına özen gösterilebilir. Hafta sonları, yarım gün öğretim yapan okullar için öğretimin dışında kalan zamanda, TEOG sınavlarına girmeyen öğrenciler için sınavın olduğu günlerde yapılabilir.

Okul yöneticileri, ODÖO'nın iyi etüt edilmemesi, öğrencinin yaşına uygun olmaması, amaçlanan hedefe ulaşılamaması, gidilen yerlerde rehberlik olmaması veya yetersiz olması şikâyetlere yol açabilmektedir. ODÖO iyi etüt edilmelidir. Öğrencinin yaşına, kavrama düzeyine, ilgisine ve öğretim programlarına göre seçilmelidir. Gidilen yerlerin geniş kapsamlı broşürler önceden elde edilebilir. Hazırlanmış broşürler yoksa etkinliğe gitmeden önce basitte olsa bilgi verici afişler hazırlanabilir. Etkinlikler planlanırken ve hesaplanırken turizm şirketlerinin paket programına göre değil, hedeflenen amaç ve kazanımlara göre yapılmalıdır.

Araştırmanın bulgularından yararlanarak; ODÖO'na katılan velilerin ve öğretmenlerin okul içi görevlerde sorumluluk almaları ve okula katkı sağlamaları üzerine araştırmalar yapılabilir. Ayrıca ODÖO öğretim programlarına ve okul iklimine etkisinin; okul türlerine, öğrenci yaş seviyelerine ve cinsiyete göre değişiklik gösterip göstermediği üzerine de araştırmalar yapılabilir. Bir diğer taraftan ODÖO'nın okul içerinde ortaya çıkardıkları sorunların tespit edilip incelenmesi de bir başka araştırmanın konusu olabilir.

Kaynakça

Anderson, D., & Kisiel, J., & Storksdieck, M. (2006). Understanding teachers' perspectives on field trips: Discovering common ground in three countries. Curator: The Museum Journal, 49(3), 365-386.

Anderson, D., Lucas, K. B., & Ginns, I. S. (2003). Theoretical Perspectives on Learning in an İnformal Setting. Journal of research in Science Teaching, 40(2), 177-199.

Büyüköztürk, Ş., & Çakmak, E. K., & Akgün, Ö. E., & Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (2. Baskı). Ankara Pegem A Yayıncılık.

Bozdoğan, A. E., & Yalçın, N. (2006). Bilim Merkezlerinin İlköğretim Öğrencilerinin Fene Karşı İlgi Düzeylerinin Değişmesine Ve Akademik Başarılarına Etkisi: Enerji Parkı1. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (7)2: 95-114 http://dergipark.ulakbim.gov.tr/egeefd/article/viewFile/5000004026/5000004542

Creswell, J.W.,(2013). Nitel Araştırma Yöntemleri 3. Baskıdan Çeviri

Çavuş, R., Topsakal, Ü.U., Kaplan, A.Ö. (2013). İnformal öğrenme Ortamlarının Çevre Bilinci Kazandırmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri: Kocaeli Bilgievleri Örneği. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi. Cilt 3, Sayı1, 15-26. https://pegem.net/dosyalar/dokuman/137907-2013042911303-makale-2.pdf

Falk, J. H., & Dierking, L. D. (1997). School Field Trips: Assessing Their Long- Term İmpact. Curator: The Museum Journal, 40(3), 211-218.

Hoy, W. K., & Tarter, C. J., & Kottkamp, R. B. (1991). Open schools / healthy schools: Measuring organizational climate. Newbury Park: SAGE Publications.

Laçin Şimşek, C. (2011). Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi. C. Laçin-Şimşek (Editör), Fen Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları (1. Baskı.), 1-23.

Lakin, L. (2006). Science Beyond the Classroom. Journal of Biological Education, 40 (2), 88-90.

Özdemir. S., & Sezgin, F., & Şirin, H., & Karip, E., & Erkan, S. (2010). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul İklimine İlişkin Algılarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. Hacattepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi(H.U: Journal of Education)38:213-224. http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/430-published.pdf

Şahin, F., & Yazgan, B. S. (2013). Araştırmaya Dayalı Sınıf Dışı Laboratuvar Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi. Sakarya University Journal of Education, 3(3), 107-122. http://suje.sakarya.edu.tr/article/view/1024000101/1024000087

Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik. (1. Baskı). Seçkin Yayıncılık. Ankara.

Tatar, N., & Bağrıyanık, K. E. (2012). Fen ve Teknoloji Dersi Öğretmenlerinin Okul Dışı Eğitime Yönelik Görüşleri. Elementary Education Online, 11(4), 883-896, 2012. İlköğretim Online, 11(4), 883-896, 2012. [Online]: http://ilkogretim-online.org.tr

Türkmen, H. (2010). İnformal (sınıf-dışı) Fen Bilgisi Eğitimine Tarihsel Bakış ve Eğitimimize Entegrasyonu. Çukurova üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 3(39), 46-59 http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423874852.pdf

Türkmen, H. (2015). İlkokul Öğretmenlerin Sınıf Dışı Ortamlardaki Fen Öğretimine Bakış Açıları. *Journal Of European Education*, *5*(2). 47-55 http://jee.erciyes.edu.tr/article/view/5000145509/5000134852

Yavuz, M. & Kıyıcı, F.B. (2012). Hayvanat Bahçelerinin Fen Öğretiminde Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 134-156

file:///C:/Users/kullanici/Downloads/5000003864-5000005437-1-PB%20(2).pdf

Yıldırım, A., & Şimşek, H., (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Geliştirilmiş, Seçkin Yayıncılık. 8. Baskı, 188-242. Ankara